

22. Musiikkilautakunta

Musiikkilautakunnan toiminnastaan v. 1943 laatima kertomus oli seuraavan sisältöinen:

Musiikkilautakunnan kokoonpano ja toiminta. Kaupunginvaltuusto valitsi v:ksi 1943 musiikkilautakunnan puheenjohtajaksi professori E. Suolahden sekä muiksi jäseniksi filosofiantohtori V. Annalan, filosofiantohtori E. v. Frenckellin, vaatturi T. Hiekkaranan, kirjaltaja S. K. Leinon, toimittaja E. Meriluodon ja filosofiantohtori H. Ramsayn, joka myös toimi lautakunnan varapuheenjohtajana. Kaupunginhallitusta edusti sosiaali-johtaja J. W. Keto.

Vuoden aikana lautakunta kokoontui 9 kertaa. Pöytäkirjain pykäläluku oli 173 ja lähetettyjen kirjeiden lukumäärä 145.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin toimiston henkilökunta. Lautakunnan sihteerinä ja esiteltävien asiain valmistelijana toimi oikeusneuvosmies K. Furuhjelm sekä kaupunginorkesterin intendenttinä filosofianmaisteri N.-E. Ringbom. Taloudenhoitajana oli rouva E. Ziliacus. Intendentin- ja kirjastonhoitajanvirkein tultua yhdistetyiksi nimitettiin tähän virkaan maisteri Ringbom v:n 1943 alusta lähtien.

Intendentin hoidettavana olevassa kaupunginorkesteria koskevassa koti- ja ulkomaisessa kirjeenvaihdossa oli lähetettyjen kirjeiden lukumäärä 177.

Kaupunginorkesterin kokoonpano. Orkesterissa oli edelleen 71 vakinaista soittajanvirkaa. Näistä oli 9 avointa virkaa viransijaisten hoidettavana, koska lautakunta ei pitänyt oikeana täyttää mainittuja virkoja sotatilan vallitessa. V. 1943 oli sotapalveluksessa kaikkiaan 15 orkesterin jäsentä, joista osa kuitenkin saattoi hoitaa tehtäviään myös orkesterissa. Sotapalveluksessa olevien tilalle osoitautui sen vuoksi tarpeelliseksi kiinnittää vain kaksi pysyvää viransijaista kuukausipalkalla, kun taasen muiden mainitusta syystä estyneiden soittajien tehtävien hoito uskottiin tilapäisille, orkesterin ulkopuolelta otetuille soittajille kertamaksua vastaan. Tällainen tilapäisen työvoiman käyttäminen osoitautuikin kaupungille taloudellisesti huomattavasti edullisemmaksi kuin viransijaisten pysyväinen kiinnittäminen. Tällöin pyrittiin kuitenkin saamaan jatkuvasti samoja soittajia orkesteriin sen mahdollisimman suurta yhtenäisyyttä silmälläpitäen.

Kaupunginorkesterin johtajanvirka. Kapellimestari T. Hannikainen, joka aikoinaan oli nimitetty kaupunginorkesterin johtajaksi, oleskeli edelleenkin Yhdysvalloissa. V:n 1943 kevätkaudella oli orkesterinjohto uskottu vierailevien kotimaisten ja ulkomaisten johtajien hoidettavaksi, mutta sen jälkeen kuin kaupunginhallitus musiikkilautakunnan esityksestä v:n 1942 lopussa oli kehoittanut lautakuntaa julistamaan johtajan viransijaisuuden haettavaksi kesäkuun 1 p:stä alkaen, kaupunginhallitus maaliskuussa v. 1943 nimitti mainittuun tehtävään professori A. Järnefeltin kesäkuun 1 p:stä 1943 toukokuun 31 p:ään 1944.

Kaupunginorkesterin valtuuskunta ja orkesterin järjestysmies. Valtuuskuntaan, jonka tehtävänä on tarpeen tullen edustaa orkesterin jäsenistöä, sovitella orkesterin jäsenten keskuudessa mahdolliset erimielisyydet sekä olla välittävänä elimenä musiikkilautakunnan ja orkesterin jäsenten kesken, valittiin soittokaudeksi 1943/44 orkesterin jäsenet M. Orlando, E. Rautasuo ja Y. Selin sekä varajäseniksi L. Nissinen ja V. Pynnönen.

Orkesterin järjestysmiehenä toimi orkesterin jäsen H. Aure.

Kaupunginorkesterin toiminta. Vuoden varrella annettiin yliopiston juhlasalissa 18 varsinaista sinfoniakonserttia, joista Armas Järnefelt johti 8, Georg Schnéevoigt 2, unkarilainen János Ferencsik 2, ruotsinmaalainen Carl Garaguly yhden, Toivo Haapanen yhden, Leo Funtek yhden, Jussi Blomstedt yhden, Martti Similä yhden ja Nils-Eric Fougstedt yhden.

Kansansinfoniakonsertteja annettiin Sibelius-akatemian konserttisalissa kaikkiaan 14 ja kansankonsertteja 19. Ensiksi mainituista konserteista johti Armas Järnefelt 5, Georg Schnéevoigt yhden, Leo Funtek 2, Martti Similä 2, Nikolai van Gilse van der Pals 2, joista toinen oli Truvor Sventon muistokonsertti, Toivo Haapanen yhden ja Ole Edgren yhden. Jälkimmäisistä konserteista johti Armas Järnefelt 4, Georg Schnéevoigt yhden, Martti Similä 4, Nils-Eric Fougstedt 2, Jussi Blomstedt 2, Erik Cronvall yhden, Toivo Haapanen yhden, Kalervo Tuukkanen yhden, ruotsinmaalainen Ollalo Morales yhden, unkarilainen János Ferencsik yhden ja Eino Roiha yhden.

Vuoden varrella annettiin yksi ylimääräinen konsertti, jonka johti ruotsinmaalainen Tor Mann. Vappumatinean johti Martti Similä.

Orkesteri avusti 159 oopperaesityksessä ja 10 yksityisessä konsertissa.

Edellä mainituissa varsinaisissa sinfoniakonserteissa esiintyivät seuraavat solistit ja kuoro: Timo Mikkilä, unkarilainen Georgs Fárágó, Rolf Bergroth, Arvi Valkonen ja Sigrid Schnéevoigt (piano); Artto Granroth ja Yrjö Selin (sello); Väinö Arjava, italialainen Lilia d'Albore ja unkarilainen Ferenc von Albert (viulu); sekä Maila Vala, ruotsinmaalaiset Hanser Lina Göranson ja Lorri Lail, sekä Aune Antti (laulu). Svenska Oratorieföreningen nimisen yhdistyksen kuoro esiintyi kaksi kertaa, jolloin solisteina olivat Sylvelin Långholm-Bergman, Aino Elenius, Jorma Huttunen, Lasse Wager, Yrjö Ikonen, Kalle Ruusunen ja Anna Mutanen.

Kaupunginorkesterin konsertit sujuivat yleensä häiriöttä. Vain pari konserttia oli ilmahälytyksen vuoksi keskeytettävä, mutta voitiin niitä jälleen jatkaa hälytyksen päättyttyä.

Sinfoniakonserteissa esitettiin seuraavat sävellykset:

a) kotimaisia sävellyksiä: Jean Sibelius: Pohjolan tytär, Sinfonia II d-duuri (2 kertaa), Sinfonia III c-duuri, Koskenlaskijan morsiamet, Sinfonia VII c-duuri, Sinfonia I e-molli, Metsästys-sarja, Historiallisia kuvia ja Sinfonia V ess-duuri; Eino Linnala: Sinfonia II a-molli; Nils Lerche: Kevään koitto, sinfoninen runo; Väinö Raitio, Kuutamo Jupiterissa ja Runoelma sellolle ja orkesterille; Robert Kajanus: Overtura sinfonica ja Sinfonietta b-duuri; Nils-Eric Fougstedt: Preludio eroico; Uuno Klami: Alkusoitto näytelmään Nummisuutarit; Toivo Kuula: Orjan poika, sinfoninen legenda; Erkki Melartin: Sinfonia V a-molli; Lauri Ikonen: Sinfonia IV; Bengt von Törne: Sursum; Erik Furuhjelm: Viisi kuvaa; Selim Palmgren: Ballaadi ja Pianokonsertti II (Virta); sekä Sulho Ranta: Sinfonia II a-molli.

b) ulkomaisia sävellyksiä: Grieg: Pianokonsertti a-molli; Wagner: Eine Faust-Ouverture ja Nürnbergin mestarilaulajat; Dvorák: Sellokonsertti ja Sinfonia V; Weber: Alkusoitto oopperasta Oberon; Mozart: Viulukonsertti V ja Sinfonia V (Ohne Menuett); Debussy: Kaksi notturnoa; Beethoven: Sinfonia VIII f-duuri, Pianokonsertti IV g-duuri, Sinfonia VII a-duuri, Alkusoitto Fidelio, Sinfonia I c-duuri, Sinfonia III ess-duuri, Sinfonia VII a-duuri ja Pianokonsertti g-duuri (2 kertaa); Brahms: Sinfonia I c-molli ja Sinfonia IV c-molli; Bártók: Deux portraits; Kádoly: Tansseja Galantasta; Berlioz: Unkarilainen marssi; Respighi: Concerto gregoriano viululle ja orkesterille, Liszt: Die Ideale ja Pianokonsertti I ess-duuri; Bruckner: Sinfonia IX (Te Deum); Viski: Enigma; De Frumerie: Sinfonia muunnelmia orkesterille; Franck: Sinfonia muunnelmia pianolle ja orkesterille; Figedy: Unkarilainen viulukonsertti d-molli; Haydn: Sinfonia VI d-duuri ja Luominen; Peterson-Berger: Fuuga näytelmästä Domedagsprofeterna ja Vainos sänger ur operan Arnlot; Purcell: Resitatiivi ja aaria oopperasta Dido ja Aeneas; Rangström: En Eriksvisa, Bön till natten ja En gammal dansrytm; Nystroem: Sarja musiikista näytelmään Stormen; sekä Alfvén: Sommarofter ja Taltrasten.

Varsinaisissa sinfoniakonserteissa kävi kaikkiaan 8 984 henkilöä eli keskimäärin 499,1 henkilöä konserttia kohden ja varsinaisissa kansansinfonia- ja kansankonserteissa 13 933 henkilöä eli keskimäärin 422,2 henkilöä konserttia kohden. Kertomusvuonna pidetyissä ylimääräisissä konserteissa oli 1 086 henkilöä. Kaikissa konserteissa kävijöitä oli siis yhteensä 24 003 henkilöä, vastaavan luvun v. 1942 ollessa 20 090 ilmaisesti käyneet sotilaat mukaanluettuina.

Taloudellinen tulos. Tulot kaupunginorkesterin työstä v. 1943 olivat 968 838: 10 mk, josta 447 008: 10 mk oli tuloja orkesterin omista konserteista ja 521 830 mk tuloja esiintymisistä oopperanäytännöissä ja avustamisista konserteissa ynnä nuottien vuokraamisesta.

Tulojen huomattava kohoaminen verrattuna lähinnä edellisten vuosien tuloihin (v. 1939 733 511: 50 mk, v. 1940 564 384: 50 mk, v. 1941 669 307: 75 mk ja v. 1942 775 541: 50 mk) johtuu konserttiyleisön lisääntyneestä lukumäärästä.

Menot nousivat v. 1943 5 410 542: 75 mk:aan, josta sääntöpalkkaisten palkkauksia 4 904 833 mk, muunluontoisia palkkoja 12 000 mk, konserttikustannuksia 367 176: 40 mk sekä muita kuluja 126 533: 35 mk. Ulkoilmakonsertteja varten oli menoarvioon varattu 50 000 mk, joka summa kokonaan käytettiin.

Kuukausitilintarkastukset. Johtosäännön mukaan on orkesterin taloudenhoitaja velvollinen antamaan kuukausittain musiikkilautakunnalle tilin todisteineen sekä taulukon tuloista ja menoista. Jokaisen kuukauden päätyttyä toimitettiin lautakunnan puolesta tilintarkastus.

Taidelaitosten avustaminen ja niiden toiminnan valvonta. Talousarvion pääluokan Sivistystoimi luvussa Avustukset mainitut taidelaitokset saivat v. 1943 nostaa avustuskäytännöt vähentämättöminä. Musiikkilautakunnan asiana oleva taidelaitosten toiminnan valvonta järjestettiin samaa menettelytapaa noudattaen kuin edellisinäkin vuosina. Valvontatyö lautakunnan jäsenten ja toimihenkilöiden kesken jaettiin seuraavasti: Suomen kansallisteatteri: E. Suolahti; Sibelius-akatemia ja Helsingin naisorkesteri: E. v. Frenckell; Suomalainen ooppera: V. Annala; Helsingin kansanteatteri ja Työväentalon näyttämö: S. K. Leino; Helsingin työväen orkesteri ja Suomen työväenmusiikkiliiton Uudenmaan piirijärjestö: E. Meriluoto; Helsingin työväenteatteri: T. Hiekkaranta; Helsingin teatteri-orkesteri: N.-E. Ringbom; Svenska teatern: K. Furuhjelm; ja Helsingin taidehalli: E. Zilliacus.

Teoston ja musiikkilautakunnan välinen sopimus. Säveltäjäin tekijänoikeustoimisto Teoston ja musiikkilautakunnan välillä solmittiin kalenterivuodeksi 1943 sopimus, jonka mukaan Teosto myönsi lautakunnalle oikeuden 20 000 mk:n korvausta vastaan sallia kaupunginorkesterin konserteissa rajoittamattomassa määrässä esitettävän kaikkia sävelteoksia, joiden esittämisoikeutta Teosto edusti tai sopimusaikana tuli edustamaan, lukuunottamatta sopimuksessa lähemmin selostettuja sävellyksiä.

Konserttien ohjelmaselostukset. Sinfoniakonserttien ja kansansinfoniakonserttien ohjelmia selostettiin v:n 1943 aikana painetuissa käsiohjelmiin liitetyissä lehtisissä. Selostuksista huolehti edelleen intendentti Ringbom.

Konserttiohjelmien julkaisuoikeuden lautakunta antoi kertomusvuodeksi oopperalaulaja S. Räikköselle 6 000 mk:n korvausta vastaan.

Konserttien pääsylippujen hinnat. Kaupunginhallituksen suostumuksella korotettiin kansankonserttien pääsylippujen hinnat syyskauden alusta 5 mk:sta 10 mk:aan. Sinfoniakonserttien lippujen hinnat pysytettiin sen sijaan samoina kuin v. 1942.

Orkesterin luovuttaminen hyväntekeväisyystilaisuuksiin. Kaupunginhallitus valtuutti musiikkilautakunnan myöskin v. 1943 harkintansa mukaan luovuttamaan orkesterin maksutta sodan johdosta avun tarpeessa olevien hyväksi järjestettäviin hyväntekeväisyysjuhliin ja -konsertteihin.

Konserttien radiointi. V:n 1944 talousarvioehdotusta harkitessaan musiikkilautakunta päätti korottaa konserttien radiointimaksun tammikuun 1 p:stä 1944 4 000 mk:sta 5 000 mk:aan sinfoniakonserttien ja 2 000 mk:sta 3 000 mk:aan kansankonserttien osalta.

Ulkoilmakonsertit. Edellisinä vuosina antoivat ulkoilmakonsertteja Helsingin työväenyhdistyksen soittokunta ja Helsingin suojeluskuntapiirin soittokunta. V. 1943 musiikkilautakunta päätti antaa myös laulukuoille tilaisuuden osallistua mainittujen konserttien pitämiseen. Täten esiintyivät, paitsi mainittuja soittokuntia, myös seuraavat kuorot ulkoilmakonserteissa, nimittäin Helsingin työväen mieskuoro, Helsingin työväen sekakuoro, Suomen laulu, Kilven kuoro, Helsingfors svenska sångarförbund niminen kuoro sekä mieskuoro Svenska sångare. Konserttipaikat olivat: Hermanni, Olympiakylä, Kallio, Toukola, Mustikkamaa, Paasivuoren puistikko, Pihlajasaari, Hesperian puisto, Topeliuksenpuistikko, Kaivopuisto, Tavaststjernerpuistikko, Töölön kirkon terrassi, Korkeasaari ja Seurasaari.